Mihovil Kombol

ISKUSTVA I POLJOPRIVREDNI RESURSI VINODOLSKE DOLINE I ŠUMSKOG KRAJA

Poljodjeljstvo na području općine Crikvenice uglavnom se je odvijalo u Vinodolskoj dolini i na brdsko-planinskom dijelu naše općine. Po pisanim dokumentima život u Vinodolskoj dolini postoji više od dvije tisuće godina. Od starih Rimljana dobila je ime Vallis Vineria, što u prijevodu znači Vinov dol ili Vinodol, a stanovnici Vinodola zvali su se vincari ili prevedeno vinari. Danas u toj dolini tako rekuć nema vina a pogotovo ne vinara, jer su to tako male količine da to i nije vrijedno spomena. U Vinodolskoj dolini na području općine Crikvenica organiziran je život naroda u pet mjesnih zajednica, a to su Bribir, Drivenik, Grižane, Novi Vinodolski i Tribalj, koje svoje područje protežu i na brdsko-planinski kraj, dok mjesne zajednice Ledenice i Krmpote-Klenovica pokrivaju isključivo brdsko-planinsko područje.

Da bi se mogli dogovarati kako dalje, poželjno se podsjetiti na blisku prošlost koje se još sjećamo ili koja je zapisana u pisanim dokumentima, pa mi dopustite da s time i započnem.

Područje naše općine unazad 100 godina pa na ovamo nastanjivali su ljudi koji su pretežno živjeli od poljodjelstva, a na obalnom dijelu i od ribarstva. Naši Primorci, prirodno bistri ljudi, obilazeći svijet i vraćajući se doma, uvijek su iz svijeta donosili nekakve novitete i s time razvijali ovaj kraj. Zahvaljujući tome ovo naše područje spadalo je u napredne krajeve, a to se vidi i po tome da smo mi prije više od 150 godina (prilikom izrade katastra) imali odvojene gospodarske kuće (štale) od stambenih kuća.

U posljednjih sto godina, a pogotovo poslije drugog svjetskog rata, poljodjeljstvo naše općine doživljava nagli pad, što se vidi iz sljedećeg prikaza:

Tablica 1

Kultura	1905.	1953.	1990.
Oranica	2489 ha	869 ha	11028
Voćnjaci	-	3 ha	9 ha
Vinogradi	614 ha	67 ha	46 ha
Livade	5442 ha	3582 ha	4594 ha
Pašnjaci	8377 ha	12368 ha	9540 ha

Tablica 2

Vrsta	1895.	1953.	1991.
Konji	393 kom	409 kom	186 kom
Goveda	3303 kom	2024 kom	202 kom
Ovce	7229 kom	5126 kom	579 kom
Koze	1 kom	1390 kom	-
Svinje	626 kom	301 kom	213 kom
Magarci	822 kom	700 kom	-
Perad	5883 kom	8541 kom	3549 kom
Košnice	-	1655 kom	-

Za usporedbu prikazat ću ovdje broj stanovnika u Bribiru i Novom Vinodolskom, a to izgleda ovako:

Tablica 3

Godina	Bribir	Novi Vinodolski	Godina	Bribir	Novi Vinodolski
1880.	4314	2797	1948.	1845	1505
1931.	2875	1915	1991.	1722	3894

Iz tih prikaza vidljivo je da smo u spomenutom razdoblju izgubili 1461 ha oranica, 568 ha trsja, 3101 goveda, 6650 ovaca. Moglo bi se zaključiti da nismo imali voćaka, ali to nije točno, jer su kod nas voćke rasle na rubu parcele, na takozvanoj rupi.

Iz prikaza broja stanovništva u Bribiru i Novom Vinodolskom vide se drugi pokazatelji, pa ako se je to dogodilo u ovim mjesnim zajednicama, a vidljivo je da Bribir stagnira a Novi Vinodolski raste u broju stanovnika, onda je to u drugim mjesnim zajednicama Vinodolske doline i brdsko planinskog područja još izrazitije. Prostor i vrijeme mi ne dopušta da to šire obrazložim.

U Vinodolu je bila poznata proizvodnja vina, vina s jednom izraženom aromom i ukusom, te posebnim bukeom. U bliskoj prošlosti tu se proizvodilo oko 600 vagona vina, a prodavalo se od Otočca do Sušaka i Gorskog kotara. Još uvijek ima tu i tamo sačuvanih udomaćenih sorti kao što su: žumić, mala i srednja žlahtina, ošljevina, brajdica, vrbić, debeljan i bilan. Naši Vinodolci poznati su vinari u svijetu, a i u našoj Republici na području Nove Gradiške, Slavonske Požege i okolici Slavonske Požege. Oni su osnivači modernog vinogradarstva na tim područjima. Vinodolska dolina je jedna od rijetkih oaza na jadranskoj obali gdje uspijevaju jabuke i kruške, ali tu uspijeva i ostalo voće kao što su: trešnje, višnje, smokve, marelice, breskve, šljive, bademi, orah i oskoruša. Na brdsko-planinskom području uspijevaju: šljive, jabuke, kruške, jagode, maline i višnje (rašeljka i šedrka) i to zbog malih zahtjeva za zemljištem, te smanjene krošnje. Divlja višnja raste na gromači i ne zauzima kvalitetan prostor. Trešnje i višnje uspijevaju i na podlozi divlje trešnje, ali je tada krošnja puno veća pa se teže pobere plod. Breskve najbolje uspijevaju na podlozi vinogradarske breskve, a podlogu vinove loze ja bih prepustio znanosti i znanstvenicima.

Od povrća uglavnom uspijeva sve udomaćeno povrće, a na brdsko-planinskom dijelu općine potrebno je voditi računa o dužini vegetacije, kako bi povrće dozrjelo prije ranih jesenskih mrazeva. Naše područje moglo bi se koristiti i u proizvodnji sjemena raznog povrća.

Ja sam se u posljednjih 20 godina pretežno bavio proizvodnjom krumpira, merkantilnog i sjemenskog. U Vinodolskoj dolini proizvodio sam isključivo merkantilni krumpir i to sljedeće sorte: jearla, bintje, saskija, monaliza, kleopatra, dezire, edzima i ukama. Od ovih sorti za Vinodolsku dolinu su najprihvatljivije: jearla, monaliza, kleopatra i dezire, jer daju krupne gomolje, što je najpogodnije za tržište. Na planinskom području to jest na području Bribirske šume sadio sam navedene sorte kao i sorte: baraka, lika, istra i goran. U šumi se bavim i sjemenskom proizvodnjom krumpira. Upotrebom kokošjeg gnoja u kombinaciji s umjetnim gnojem osjetno su se povećali prinosi, tako da u dolini iznosi 1:13 a u šumskom dijelu do 1:20. Naše brdsko¡planinsko područje daje vrlo ukusan krumpir, jer mu klima i zemlja posebno odgovaraju.

Od povrća ozbiljnije sam se bavio kapulom i kupusom. Kapulu sam proizvodio sadnjom kapulice iz sorte pogačar na razmaku 30 x 10 i imao prinos nešto veći od 4 vagona po hektaru. Kod proizvodnje kupusa u Vinodolskoj dolini i u planinskom dijelu postigao sam prinos 3,5 do 6 kg po metru kvadratnom, a sve ovisno o sorti i razmaku sadnje. Od sorata upotrebljavam nizozemske hibride: hermes, tucana i rinda, a ove godine izvršit ću pokus sa zimskom sortom delus.

Ispitivao sam i ostale sorte povrća, ali je to tema toliko dugačka, da ja to danas vremenski ne mogu iznijeti. To je tema o kojoj bi trebalo mnogo šire raspravljati ukoliko želimo razviti poljodjeljstvo na području naše općine. Ja sam spreman da u tome sudjelujem i nadam se da će do toga i doći.

Naše područje je naročito pogodno za proizvodnju zdrave hrane, pa bi to trebalo iskoristiti u budućem razvoju kvalitetnog turizma, jer turizam koji se zasniva na "žlici, pirunu i postilji" neće dugo egzistirati.

Razvoj poljodjelstva zamišljam isključivo na familijarnoj osnovi i po uzoru na naše zapadne susjede, pri čemu treba doći do izražaja nauka i njezina dostignuća u nas i u svijetu. Možda bi trebalo oformiti jedan tim stručnih ljudi koji bi stručno razvijali poljodjeljstvo ovog kraja, ali ti bi ljudi trebali imati i puno entuzijazma.

Za primjer želim istaći da su naši susjedi Gorani na području Gorskog kotara u zadnjih 20 godina utvrdili dobrim dijelom kakvo im voće i povrće uspijeva na raznim nadmorskim visinama, a to je u njihovu slučaju od Kupe do Matić-poljane. To trebaju Gorani zahvaliti inž. Salopeku i njegovim suradnicima, ali su oni imali puno razumijevanja goranskih općina. Mi o tome na našem području ne možemo skoro ništa reći.

Da bi se na našem području mogla oformiti familijarna gospodarstva, potrebno je izvršiti određene predradnje, a to je: okrupnjenje parcela putem arondacije i komesacije, a istodobno treba obaviti i melioraciju zemljišta.

U zapadnom svijetu voda za zalijevanje nigdje se ne plaća po istoj cijeni kao u kućanstvu, već su to mnogo povoljnije cijene, jer ta voda služi za proizvodnju hrane, a hrana treba svim građanima jednog kraja.

Da li će se na našem području iskoristiti izvorne vode, tekuće vode ili još neutvrđene podzemne vode, a po potrebi i voda iz vodovodne mreže, bit ćemo prisiljeni da to stimuliramo jer će se ta voda trošiti za proizvodnju hrane, što će nam se u konačnom rezultatu višestruko vratiti.

Moj osobni apel ovom skupu bio bi: ne dopustimo nikakvo daljnje ekološko uništenje našeg kraja, krenimo smjelo u razvoj poljodjeljstva na ovom području, a sve u svrhu razvoja kvalitetnog turizma i malog gospodarstva koja će iza sebe povući razvitak poljodjeljstva; ne dopustimo da nam autocesta uništi Vinodolsku dolinu, biser Hrvatskog primorja, da sutra ne doživimo ono što su već doživjeli Tribaljci i Driveničani. Oni se na svojoj zemlji ne mogu baviti poljodjeljstvom, jer bi zagadili vodu u jezeru. Pitam se: tko im to može platiti? Želja mi je da ondje gdje danas raste u Vinodolskoj dolini hrast, brijest i grabar u bliskoj budućnosti budu vinogradi i voćke.

I na kraju, smatram da bi naša općinska vlada o temi poljodjeljstva i turizma općine Crikvenice zajedno s Gospodarskom komorom Republike Hrvatske treba održati raspravu na znanstvnoj razini kao što je to nedavno učinila Istra.

Najzad, shvatimo da nije zlato sve što sija, nego da je zemlja zlato, jer ona život daje.

Napomena

Za tablicu 1 i 2 podaci su korišteni iz "Spomen knjiga narodne čitaonice Novi vinodolski" i "Statistički pokazatelj općine Crikvenica iz 1990. i 1991. god", str. 54 i 65.

Tablica 3: "Bribir u revolucionarnom pokretu i oslobodilačkom ratu" str. 16, i "Spomen knjiga narodne čitaonice Novi Vinodolski", str. 62.